

De, du og så jeg

Anmelder: Rakul í Gerðinum

Som så mange andre sad jeg og fulgte med i fjernsynet, da Nordisk Råds Litteraturpris blev uddelt – og selvfølgelig var jeg især spændt på, om prisen mon endelig ville gå til en færøsk forfatter igen – og som så mange andre blev også jeg dybt betaget af Niviaq Korneliussens karisma; hendes benhårde kritik af de grønlandske myndigheder, af det sociale system og hendes kamp for at hjælpe de selvmordstruede unge – og børn – i sin tale, der fik tårerne til at trille ned ad min næse, da hun modtog Nordisk Råds Litteraturpris i efteråret sidste år. Jeg skulle bare for alt i verden læse *Naasuliardarpi*, der senere fik den færøske titel, *Blómudalurin* – på dansk, *Blomsterdalen*.

Bogen indfanger mig fra første sekund. Nysgerrigheden bliver vækket på en uhyggelig måde med den tørre bemærkning: “45. Kvinde. 38 år. Hænging.”, som virker som en slags overskrift til det, der kan kaldes første kapitel i bogen. Kapitlerne er korte og over hver eneste en af dem, hænger der et sådant dødsfald, som en slags nedtælling: “44. Mand. 19 år. Skud.”

Dette er en historie om at være fastlåst i en rolle, i et liv og i et narrativ, man så godt som ingen indflydelse selv har på. Om at prøve på at bryde med sædvane, forsøge at nå længere end dem der er gået forud, at blive løs af den betyngende håbløshed. Alene.

Den navnløse hovedperson i bogen er en homoseksuel kvinde i tyverne. Det er igennem hende, vi oplever verden. Til at begynde med bor hun hjemme hos sine forældre og yngre søster, men hun føler sig fremmed i familien. Hun tænker meget på sin bedstemor. Det virker som om, bedstemoren var den eneste der kunne forstå hende, og var den eneste voksne person hun kunne føle sig fortrolig med. Hun tager ofte hjem til sin kæreste, Maliina, som har sin egen lejlighed. Det er også det eneste sted, hun kan få luft. Det var Maliina, der kom som en frelsende engel, da hun havde det allersværest, dengang, hendes bedste ven havde taget sit eget liv. Med god støtte af kæreste og sin familie, bestemmer hun sig for at tage til Danmark for at studere. Men følte hun sig fremmed hos sin familie, er det ingenting i forhold til, hvor fremmed hun kommer til at føle sig i Aarhus blandt sine danske medstuderende.

Da jeg læste *Blomsterdalen* kom jeg straks til at holde af hovedpersonen, selvom jeg måske ikke burde gøre det, fordi hun er så irriterende og fræk, at det virker som om hun med vilje turrer og sårer alle omkring sig. Hun er overhovedet ikke rar ved nogen. Allermindst over for sig selv, og det er måske netop kernen i hendes adfærd; at skræmme folk væk fra sig for at straffe sig selv.

Det er hovedpersonens ironiske humor jeg falder for, men underliggende er der sådan en udslukkende selvløse i næsten alt hun tænker, siger og gør, så det næsten bliver for meget at blive ved med at læse, og samtidig er det umuligt at give slip på bogen – at give slip på hovedpersonen.

Romanen *Blomsterdalen*, rummer en masse forskellige emner og temaer, og det mestrer den på en så afbalanceret måde at den hverken ryger af sporet eller virker overambitiøs. Romanen er elegant opbygget med tre hovedafsnit med titlerne, *DE*, *DU* og *JEG*, der virker som indkredsede cirkler hvor den yderste cirkel er *DE*, inden i, findes *DU*, og i midten er *JEG*. På samme måde som cirklerne låser fortællingen sig lige så langsomt om kernen i selvmordskulturen, som er tema i historien. Selvmordskulturen

der går igennem hele bogen med nedtællingen der skifter form i hvert af de tre hovedafsnit, som også ændrer perspektiv tilsvarende, fra:

“44. Mand. 19 år. Skud.”

i, DE, til

“23. Billeder af dig har overtaget de sociale medier, nogle kan slet ikke acceptere det, andre respekterer dit valg, deres sorgprocesser er forskellige. Nogle mener, du gjorde det for at få opmærksomhed, det har du jo gjort i et stykke tid nu.”

i, DU, til

“Jeg skærer i åbne sår, så jeg får stød. De er trætte af mig. Alle sammen. Jeg har ikke lyst til at dø.”

i, JEG.

Kærlighed, sexliv og homoseksualitet er fremtrædende emner i bogen. Særligt fremtrædende er de mange scener hvor hovedpersonen har sex, også i situationer der ellers ikke lægger op til det, så det næsten bliver overvældene til tider, og selv de situationer er ofte ladet med misforståelser, virker desperate og mekaniske; tre ord, som jeg synes beskriver hovedpersonen og stemningen i bogen rimelig godt. På mange måder synes jeg, det er en måde for forfatteren at beskrive, hvordan noget fysisk intimt bliver brugt som led i at lægge låg på noget følelsesmæssig intimt og ligefrem smertefuldt, som hovedpersonen og mange andre personer i historien, har svært ved at udtrykke i ord.

Kolonialisme er et andet emne der ligger som en understrøm gennem historien og især kommer frem i lyset i samspillet mellem hovedpersonen og de andre unge i studiemiljøet i Danmark, hvor der er begrænset viden og mange fordomme om Grønland og grønlandere.

Muligvis er *Blomsterdalen* en ungdomsroman. Den handler i hvert fald om unge, eller forholdsvis unge, mennesker, og det er den rekordhøje selvmordsblandt unge, der fik Niviaq til at skrive bogen. Sproget er ungdommeligt og hverdagsagtigt, med meget direkte tale og beskeder på messenger – så der er meget ved bogen der taler til ungdom. Men også til voksne. Angående emne er den en typisk ungdomsbog; her tænker jeg på identitet, at have problemer med kontakten til forældrene, om marginaliserede samfundsgrupper og om at forsøge at finde sig selv midt i al forvirringen. Men det er også en tung og trist bog om selvmord, som jeg ville ønske var unødvendig for unge mennesker at læse, ligesom bogen er en kraftig påmindelse til voksne overalt i samfundet om at medvirke til at børn og unge kan have et godt nok liv, som jeg også ville ønske var unødvendig at skrive.

Blómudalurin er en oversættelse af den danske udgave, *Blomsterdalen*, som forfatteren selv har skrevet på dansk og derefter på grønlandsk; *Naasuliardarpi*. Jeg studsede ofte over ordvalget i den færøske udgave, som jeg syntes påvirkede troværdigheden lidt, men jeg vænnede mig rimelig hurtigt til stilen og koncentrerede mig i stedet for om indholdet. Det er måske ikke alle læsere, der finder sig i det, men så er det bare heldigt for forfatteren, at færinger læser dansk lige så godt som modersmålet.

Uden at afsløre mere end bogen gør med sin nedtælling, så er *Blomsterdalen* ikke nogen *Rose garden*, men den frosne kirkegård i bygden i Østgrønland, som

hovedpersonen en dag farer vild i og senere kigger ned over, fra flyveren, da hun rejser væk derfra efter en selvpålagt opgave om at finde svar på, hvorfor Maliinas kusine tog sit eget liv. På det tidspunkt har hovedpersonen i flere måneder løjet for sine nærmeste om sit eget liv, som hun nu vender tilbage til. Efter det synes alt bare at gå værre for hende, selv når det ikke synes at kunne gå mere galt. Ja, endog på et tidspunkt hvor jeg et øjeblik genvinder troen på, at noget nær et mirakel er i sigte, så sker det alligevel ikke. Ikke engang når jeg er lige ved at råbe og skribe efter hovedpersonen, vende hende om, bare lidt, på den rette vej og måske give hende lidt penge i hånden, så skal det pokkers ikke ende godt.

Jeg sad med sved på panden og læste de sidste desperate sider, med en forfærdelig trang til at rette i ordene og en lyst til at vågne for at finde ud af, at det hele bare havde været et mareridt.

Med *Blomsterdalen*, har Niviaq Korneliussen givet de marginaliserede – de unge, dem der ikke længere er til og dem der ikke orker at sætte ord på smerten og sorgen – en stemme der rækker helt ind under læserens hud. Hun har klædt selvmordskulturen i en æstetisk dragt der er skræddersyet til vores tidsalder, hvor alting skal gå lynhurtigt uden at være overfladisk, hvor det skal være ret lige på uden at være direkte vulgært og hvor du kan blive let underholdt og dybt rørt på samme tid.

Om det lykkes den unge kvinde i *Blomsterdalen* at komme ud af sin fastlåste rolle, om hun på en eller anden måde alligevel har indflydelse på sin livshistorie, i hvor høj grad det lykkes hende at komme længere end generationerne før hende og blive løs af den tyngende modløshed, kan jeg stadig undres over, selvom jeg for længe siden har lukket bogen. Men uanset, bliver ensomheden ikke taget fra hende. Og lige præcis den ensomhed og den håbløshed, bogen skildrer, synes jeg, at det med *Blomsterdalen* har lykkedes Niviaq Korneliussen at begynde at opløse. Litteraturpris eller ej – jeg er blevet rigere af at læse bogen.